

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-02-03

Diarienummer N139-0080/20

Handläggare

Karolina Österblom

Telefon: 031-365 00 00

E-post: karolina.osterblom@lundby.goteborg.se

Svar på remiss Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde 2020-2023

Förslag till beslut

I Lundby stadsdelsnämnd:

1. Stadsdelsnämnden Lundby tillstyrker Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde 2020–2023 (SLK dnr 1223/19).
2. Stadsdelsnämnden Lundby översänder tjänsteutlåtandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav i november 2018 stadsledningskontoret i uppdrag att revidera Göteborgs Stads plan för nationella minoritetsfrågor och plan för finskt förvaltningsområde. Reviderade planer är nu framtagna och stadsdelsnämnd Lundby ska yttra sig över dessa två som separata ärenden.

Syftet med planen är att skapa tydlighet i ansvaret för frågorna samt att säkerställa att Göteborgs Stad lever upp till internationell och nationell lagstiftning som i sin tur fastställer de nationella minoriteternas rättigheter.

Stadsdelsförvaltningen Lundby välkomnar planen och anser att arbetet med finskt förvaltningsområde behöver stärkas. Stadsdelsförvaltningen Lundby anser att det behöver förtydligas att denna plan i lika stor utsträckning som planen för arbetet med nationella minoriteter utgår ifrån mänskliga rättigheter. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser positivt på det övergripande målet och föreslår en mindre språklig ändring. Delmålen är relevanta och ger i stor utsträckning den ledning som behövs för att nå planens mål.

Stadsdelsförvaltningen Lundby ser dock ett behov av ytterligare samordning över staden och olika former av stöd i arbetet. Stadsdelsförvaltningen Lundby anser att arbetet med finskt förvaltningsområde i större utsträckning än idag behöver integreras i ordinarie strukturer, rutiner och processer. Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår vissa ändringar i några av planens insatser samt att lägga till ett delmål med fokus på ickediskriminering.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Planen bedöms ha en positiv inverkan på den enskilde individens ekonomiska situation. Personer som tillhör den sverigefinska minoriteten har på gruppnivå en sämre hälsa än

övrig befolkning och har även en ökad risk att utsättas för kränkningar och diskriminering. Båda dessa faktorer riskerar att påverka individens socioekonomiska situation negativt. Genom planens förebyggande och främjande arbete kan därmed både den enskilde individens ekonomiska situation och samhällsekonomin förbättras.

Stadsledningskontorets bedömning är att den reviderade planen för Göteborgs Stads arbete kan finansieras inom nämnders och styrelser ordinarie budget. Insatserna i planen avser att säkerställa att nämnder och styrelser följer vad som regleras i lagen. Utöver detta finns det årliga statsbidraget på 2,64 mkr som Göteborgs Stad får för att kunna anpassa sina verksamheter till finskt förvaltningsområde. Dessa medel hanteras och fördelas av stadsledningskontoret.

Stadsdelsförvaltningen Lundby bedömer att flera av insatserna som till exempel kring rekrytering, information och kommunikation kräver mer resurser, framför allt i form av personalens tid och vikariekostnader än vad som idag finns tillgängligt i flera verksamheter. Om inte ytterligare resurser tillförs behöver alltså omprioriteringar av resurser göras eftersom alla insatser ska genomföras.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsdelsförvaltningen Lundby har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Arbetet med nationella minoritetsfrågor handlar i grunden om att förverkliga mänskliga rättigheter. Arbetet styrs av såväl internationella konventioner som nationell lagstiftning. Sverige har fått internationell kritik av både FN och Europarådet att den svenska minoritetspolitiken inte fått det genomslag som behövs för att uppfylla internationella konventioner. En statlig utredning 2017 visade att en bred majoritet av landets kommuner inte efterlevde lagens krav samt att majoritetssamhällets kunskaper om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken liksom deras historia och plats i Sverige idag fortfarande är högst bristfälliga. Utredningen ledde fram till den förstärkta minoritetslagen som trädde i kraft 1 januari 2019.

Planen bedöms ha en positiv inverkan för personer som tillhör den sverigefinska minoriteten och leda till att de i ökad utsträckning får sina rättigheter tillgodosedda. Stadsdelsförvaltningen Lundby anser att det behöver förtydligas att denna plan i lika stor utsträckning som planen för arbetet med nationella minoriteter utgår ifrån mänskliga rättigheter. Planen beskriver att arbetet med nationella minoritetsfrågor ska bedrivas systematiskt och utgå ifrån ett normmedvetet arbetssätt för att förebygga diskriminering. Ett barnrättsperspektiv speglas delvis i planens mål och insatser bland annat genom fokuset på barns rätt till sitt minoritetsspråk och identitet. Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att barnrättsperspektivet stärks i planen samt att barn och ungas rätt till inflytande sätts i fokus i delmål 5 kring samråd och inflytande i beslutsprocesser. Äldre personer som tillhör den sverigefinska minoriteten har särskilda språkliga och kulturella rättigheter vilka planens insatser lyfter.

Folkhälsomyndigheten visar att hälsosituationen är olika för minoritetsgrupperna och att den skiljer sig jämfört med majoritetsbefolkningen. I den sverigefinska gruppen finns en oro för den psykiska ohälsan. I en annan rapport beskriver myndigheten att personer med finländskt ursprung i Sverige har i många fall rapporterat att de har sämre hälsa, sämre

levnadsvanor och livsvillkor än övrig befolkning. Att bli utsatt för diskriminering kan leda till så kallad minoritetsstress vilket också försämrar hälsan. För att skapa ökad social hållbarhet och en jämlik stadsdel och stad behöver vi minska skillnaderna i hälsa och livsvillkor.

Tilliten mellan invånare och den offentliga sektorns institutioner spelar också en stor roll i arbetet mot ett jämlikt och socialt hållbart samhälle. På grund av övergrepp och kränkningar både förr och idag finns det en förtroendeklyfta mellan de nationella minoriteterna och majoritetssamhället. Ett stärkt arbete med minoritetsfrågor bedöms kunna påverka förtroendet mellan minoriteterna och kommunens verksamheter i rätt riktning. För att kunna göra detta behöver dock stadens medvetenhet om denna förtroendeklyfta och varför den finns öka.

Samverkan

Ärendet informeras på förvaltningsgemensam samverkansgrupp 2020-03-12.

Expedieras

Ärendet expedieras till stadsledningskontoret.

Bilagor

1. Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde 2020-2023.

Ärendet

Stadsdelsnämnd Lundby ska yttra sig över stadsledningskontorets förslag Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde 2020-2023. Förslaget är utskickat på remiss till ett urval av stadens nämnder, råd och civilsamhällesorganisationer för yttrande senast 31 mars 2020.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen gav i november 2018 stadsledningskontoret i uppdrag att revidera Göteborgs Stads plan för nationella minoritetsfrågor och plan för finskt förvaltningsområde. Reviderade planer är nu framtagna och stadsdelsnämnd Lundby ska yttra sig över dessa två som separata ärenden. Göteborgs Stad har varit del av det finska förvaltningsområdet sedan 1 februari 2011. Att ingå i ett förvaltningsområde för finska betyder att staden är skyldig att ge det finska språket och den sverigefinska kulturen ett förstärkt skydd och stöd enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Arbetet ska ske i tät dialog mellan staden och den sverigefinska minoriteten.

Göteborgs Stads befintliga plan för finskt förvaltningsområde antogs i kommunstyrelsen i juni 2014. Planen hade år 2018 varit gällande i fem år och inget slutdatum var satt för planens giltighetstid. Planen hade under dessa år inte fått tillräckligt genomslag i staden. Kommunstyrelsen angav i uppdraget att revidering av planen skulle ske i nära samverkan med berörda förvaltningar och nationella minoriteter. Hänsyn skulle även tas till de förstärkningar i minoritetslagen som trädde i kraft den 1 januari 2019.

Förändringarna i minoritetslagen handlar om att det grundläggande skyddet för de nationella minoriteternas språk och kultur har stärkts. Det innebär att kommuner enligt reviderad lag ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Kommunen är också ovillkorligt skyldig att informera om minoriteternas rättigheter inom de kärnverksamheter där språkliga och kulturella rättigheter ska tillgodoses. Strukturerad dialog och samråd med minoriteterna ska föras och förvaltningsmyndigheter ska särskilt beakta barns och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem. Rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk och äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet gäller för samtliga nationella minoriteter och minoritetsspråk om personal finns. I förvaltningsområdena för finska finns ett förstärkt skydd vilket bland annat innebär att kommunerna är skyldiga att ordna förskola och äldreomsorg helt eller till en väsentlig del på finska.

Under hösten 2019 har dialog förts under ledning av stadsledningskontoret genom arbetsgrupper och referensgrupper med berörda verksamheter i staden och representanter från de nationella minoriteterna. En central del i revideringen har varit att göra planen mer tillgänglig och tydlig genom att prioritera insatser där staden behöver stärka sitt arbete för att efterleva lagens krav inom stadens grunduppdrag.

Förvaltningens bedömning

Generell bedömning

Stadsdelsförvaltningen Lundby välkomnar denna plan och ser ett behov av att stadens arbete med finskt förvaltningsområde stärks. Stadsdelsförvaltningen Lundby delar bilden att personer som tillhör nationella minoriteter inte får sina rättigheter tillgodosedda av staden, att kunskapsnivån hos stadens chefer och medarbetare är låg, att arbetet med frågorna inte ges den prioritet som krävs och att den tidigare planen inte har levt upp till.

Stadsdelsförvaltningen Lundby ser positivt på att planens övergripande mål är kopplat till den nationella politiken. Förvaltningen föreslår dock att stryka formuleringen ”i lika hög grad som den övriga befolkningen” i målformuleringen eftersom det nationella målet inte innehåller detta och dessa rättigheter ska tillgodoses oavsett eventuella brister i övrigt arbete.

Delmålen är relevanta och ger i stor utsträckning den ledning som behövs för att nå planens mål. Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att ytterligare ett delmål läggs till som följer delmål 5 i planen för arbetet med nationella minoritetsfrågor:

Göteborgs Stad ska förebygga och motverka diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till den sverigefinska minoriteten.

Insatserna kopplade till detta delmål bör spegla insatserna i planen för arbetet med nationella minoritetsfrågor.

Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett behov av ytterligare stöd i arbetet med finskt förvaltningsområde. Stadsdelsförvaltningen Lundby är medveten om att en plan ska besvara frågan *Vad* men upplever det inte resurseffektivt att varje förvaltning på egen hand i stor utsträckning själva lämnas svara på *Hur*. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett större behov av centralt metodstöd och samordning, till exempel kring information samt samråd och dialog. Även kring uppföljning och utvärdering av arbetet önskar stadsdelsförvaltningen Lundby en samordning för att öka likvärdigheten över staden. Stadsdelsförvaltningen Lundby finansierar tillsammans med övriga stadsdelar en processledare för arbetet med finskt förvaltningsområde inom äldreomsorgen. Detta gemensamma stöd stärker arbetet i förvaltningen, samordnar arbetet och ökar likvärdigheten över staden.

Stadsdelsförvaltningen Lundby är positiv till att planen fokuserar på vad som ska göras inom grunduppdragen för att efterleva lagkraven. Förvaltningen ser ett behov av att arbetet med nationella minoritetsfrågor i större utsträckning än idag integreras i ordinarie strukturer, rutiner och processer. I Välfärdens processer finns till exempel idag endast en kort informationstext om finskt förvaltningsområde så detta behöver bland annat kompletteras med mer information om våra skyldigheter, när och hur samråd och dialog ska utföras samt var det går att få stöd i arbetet.

I nuläget har stadsdelsförvaltningen Lundby inte lokala strukturer för samråd och dialog med de nationella minoriteterna så här behöver arbetet stärkas. Stadsdelsförvaltningen Lundby understryker vikten av att de nya förvaltningarna formar strukturer för samråd och dialog tillsammans med representanter för de nationella minoriteterna så att reellt inflytande säkerställs. Även relationen mellan stadens råd och respektive förvaltning bör ses över och tydliggöras.

Eftersom stadsdelsnämnderna inte kommer finnas kvar från 2021 behöver en ny ansvarsfördelning för insatserna göras under detta år. I formandet av de nya förvaltningarna föreslår Stadsdelsförvaltningen Lundby att arbetet få en tydlig plats i ordinarie strukturer, rutiner och processer samt tillräckliga resurser avsättas. Gemensamma introduktionsutbildningar för chefer är en viktig ingång. Chefer i verksamheterna har det övergripande ansvaret för att planen implementeras i deras verksamheter så det är centralt att de har kompetens och tid för detta liksom att de får stöd av HR, verksamhetsutvecklare, metodutvecklare, utvecklingsledare och liknande med

kompetens inom mänskliga rättigheter och nationella minoritetsfrågor. De nya förvaltningarna behöver ansvara för hur detta stöd ska utformas, med hjälp av en samordning över staden för ökad likvärdighet mellan förvaltningar.

Planen för finskt förvaltningsområde kompletterar planen för nationella minoritetsfrågor. Stadsdelsförvaltningen Lundby anser att det skulle underlätta arbetet om planerna var mer samstämmiga och även följde samma struktur.

Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett behov av ett ökat intersektionellt perspektiv i planen så att både beskrivningarna och insatserna i större utsträckning tar hänsyn till att personer som tillhör den sverigefinska minoriteten är en heterogen grupp och kan möta diskriminering utifrån flera diskrimineringsgrunder samtidigt vilka då kan förstärka varandra. Det extra fokuset på barn och unga samt äldre anser stadsdelsförvaltningen Lundby vara rimligt och relevant. Stadsdelsförvaltningen Lundby saknar insatser riktade till de yngsta barnen och vill gärna se fokus även på denna målgrupp.

Enligt uppdraget från kommunstyrelsen skulle revideringsprocessen av planerna ske i nära samverkan med de nationella minoriteterna och stadens förvaltningar och under hösten 2019 har stadsledningskontoret haft samråd och dialog med representanter från de nationella minoriteterna och berörda verksamheter i staden. Även implementering ska ske i samråd och dialog med de nationella minoriteterna. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett behov av detta och anser att deras röster måste få väga tungt i såväl remissförfarandet som i implementeringen.

Delmål 1

Stadsdelsförvaltningen Lundby välkomnar att kommunstyrelsen och Nämnden för konsument- och medborgarservice får ansvar att samla och förmedla kunskapsstöd och informationsmaterial till stadens verksamheter om finskt förvaltningsområde och ser att det kan bidra till en ökad likvärdighet över staden.

Stadsdelsförvaltningen Lundby menar att det behövs ett förtydligande i planen vad som menas med att utbilda personal med kompetens i det finska språket och i den sverigefinska kulturen. Förvaltningen ser även ett behov av ökad samordning över staden för att i större utsträckning lyckas rekrytera personal med denna kompetens.

Delmål 2

Stadsdelsförvaltningen Lundby ser behovet men anser inte att vi på egen hand har möjlighet att kartlägga intresse av service, vård och omsorg på finsk äldreomsorg i samverkan med den sverigefinska minoriteten under år 2020. Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att insatsen flyttas till år 2021 och ansvarig blir den nya nämnden för äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Då kan långsiktiga och hållbara strukturer för samverkan byggas upp och en likvärdig kartläggning över hela staden göras.

Stadsdelsförvaltningen Lundby strävar efter att rekrytera personal som har finsk språklig och kulturell kompetens och flyttar om mellan enheterna så har medarbetare med denna kompetens på de enheter där detta krävs. Det har genomförts en inventering av medarbetare med finskspråkig kompetens i staden hösten 2019. Inventeringen visar att äldreomsorgen i Lundby har 14 medarbetare med finskspråkig kompetens och att 16 brukare helt får sin omsorg tillgodosedd med finskspråkig personal. För att delmålet ska uppfyllas är stadsdelsförvaltningen Lundbys bedömning att den nya förvaltningen för

äldreomsorg och hälso- och sjukvård behöver hitta rutiner, arbetssätt och samverka för att kunna arbeta med dessa insatser mer fokuserat och målgruppsinriktat.

Delmål 3

Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att lägga till stadsdelsnämnderna som ansvariga under insats 3.2 och inkludera arbete riktat till de små barnen och deras vårdnadshavare inom öppna förskolor, förskolor och inom det familjecentrerade arbetet. Även fritidsverksamhet som idag ligger inom stadsdelsnämnderna spelar en viktig roll i detta delmål då de arbetar mycket med ungas identitetsskapande och kultur.

Delmål 4

Stadsdelsförvaltningen Lundby tillstyrker delmålet och anser det vara av yttersta vikt att barn får sin rätt till identitet och språk tillgodosedda utan diskriminering. Bedömningen av insatserna lämnar vi till ansvariga nämnder och övriga remissinstanser att bedöma.

Delmål 5

Stadsdelsförvaltningen Lundby uppskattar det särskilda fokuset på barn och unga som beskrivs och föreslår att det läggs till i målformuleringen för ökad tydlighet.

Det lokala arbetet med systematiska och utvecklade former för dialog och samråd med den sverigefinska minoriteten har påtagliga brister och behöver utvecklas.

Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att insats 5.1 tydliggör vilka beslutsprocesser som menas.

Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att lägga till stadsdelsnämnderna som ansvarig i insats 5.2 eftersom fritidsverksamheter och ungdomssatsningen arbetar mycket med barn och ungas rätt till inflytande.

Stadsdelsförvaltning Lundby

Kristina Lindfors

Märta Lycken

Stadsdelsdirektör

Stabschef